

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 24-09-2021 r.

Marcin Wiącek

V.511.534.2021.EG

Pan
Tadeusz Kościński
Minister Finansów
via e-PUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

nawiązując do korespondencji Rzecznika Praw Obywatelskich poprzedniej kadencji skierowanej do Ministra Finansów (w załączeniu wystąpienie Rzecznika oraz stanowisko resortu finansów), pragnę uprzejmie zwrócić uwagę na ważny i jak dotąd nadal nierozwiązany **problem ograniczonego dostępu Rzecznika Praw Obywatelskich do akt stanowiących tajemnicę skarbową, w tym także akt zawierających informacje otrzymane z banków i innych instytucji finansowych.**

Stosownie do treści art. 297 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, z późn. zm. – dalej: „Ordynacja podatkowa”) naczelnicy urzędów skarbowych i naczelnicy urzędów celno-skarbowych udostępniają akta, w tym akta zawierające informacje wymienione w art. 182, wyłącznie określonym w tym przepisie podmiotom, także **Rzecznikowi Praw Obywatelskich – w związku z jego udziałem w postępowaniu przed sądem administracyjnym.**

W myśl zaś art. 14 pkt 6 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, z późn. zm. – dalej: „ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich”), po zbadaniu sprawy Rzecznik może zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi.

Problem pojawia się w sytuacji, gdy Rzecznik zwraca się do organów podatkowych o udostępnienie akt konkretnej sprawy z postępowania podatkowego, jeszcze przed formalnym zgłoszeniem udziału w postępowaniu przed sądem administracyjnym. **W wielu przypadkach organy**, powołując się na ograniczony dostęp do akt zawierających tajemnicę skarbową, w tym także akt zawierających informacje otrzymane z banków i innych instytucji

finansowych w związku z brzmieniem art. 297 § 1 pkt 4 Ordynacji podatkowej, **odmawiają Rzecznikowi Praw Obywatelskich nadesłania wnioskowanej dokumentacji.** W uzasadnieniu wskazują, że z całokształtu sprawy nie wynika, żeby Rzecznik występował w związku z udziałem w postępowaniu toczącym się przed sądem administracyjnym, bądź w związku z samodzielnym złożeniem skargi do tego sądu.

Oczywiście okoliczność, że Rzecznik Praw Obywatelskich nie może formalnie otrzymać akt sprawy od organów podatkowych, nie oznacza, że zawartych w nich dokumentów nie może udostępnić mu sama strona. Problem pojawia się jednak w sytuacji, gdy obywatel nie ma profesjonalnego pełnomocnika, który mógłby zadbać o przekazanie całości dokumentacji (*nota bene* w większości przypadków właśnie takie osoby zgłaszają się z prośbą o pomoc do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich). Aktualnie przeszkodą w sprawnym przekazaniu dokumentacji Rzecznikowi jest także niejednokrotnie ograniczony dostęp do dokumentacji znajdującej się w aktach sprawy administracyjnej (podatkowej) z uwagi na obostrzenia wynikające z trwającej pandemii COVID-19.

Podsumowując, nie ulega wątpliwości, że **zapoznanie się z całością akt podatkowych zgromadzonych przez organ jest konieczne do dokonania wszechstronnej analizy danej sprawy, na podstawie której Rzecznik Praw Obywatelskich podejmuje decyzję co do ewentualnej interwencji procesowej.** Stanowisko niektórych organów podatkowych w związku z kształtem obecnej regulacji dotyczącej dostępu do akt zawierających tajemnicę skarbową, w tym akt zawierających informacje pochodzące od instytucji finansowych zdecydowanie utrudnia Rzecznikowi realizację jego zadań ustawowych. Podkreślić należy, że Rzecznik może zgłosić udział w postępowaniu administracyjnym (podatkowym), wnosić skargi do sądu administracyjnego pierwszej instancji, jak i wziąć udział w postępowaniu przed sądem administracyjnym w celu ochrony konstytucyjnych praw i wolności podatnika. Tym samym, **skorzystanie przez Rzecznika z ww. kompetencji bez realnego dostępu do całości akt postępowania staje się wówczas iluzoryczne.**

Wspomnieć należy, że podniesiony problem był już sygnalizowany Ministrowi Finansów w ramach uwag zgłaszanych podczas prac legislacyjnych nad nowym projektem ustawy – Ordynacja podatkowa (UD 409). W odpowiedzi z dnia 8 kwietnia 2019 r. (nr SP5.055.2.2019) resort finansów wskazał, że rozważy propozycję zmiany projektowanego wówczas art. 106 § 1 pkt 5 projektu ustawy – Ordynacja podatkowa (w wersji z dnia 8 marca 2019 r.) zgodnie z wystąpieniem Rzecznika. Przepis ten przewidywał podobną regulację do obecnie obowiązującego art. 297 § 1 pkt 4 Ordynacji podatkowej. Ostatecznie w projekcie (druk nr 3517) art. 106 § 1 pkt 5 otrzymał następujące brzmienie: „*Akta spraw podatkowych zawierające informacje wymienione w art. 402 naczelnicy urzędów skarbowych, naczelnicy urzędów celno-skarbowych, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz Szef Krajowej*

Administracji Skarbowej udostępniają sobie wzajemnie w celu realizacji zadań ustawowych, a także na żądanie wyłącznie: Rzecznikowi Praw Obywatelskich – w celu realizacji jego zadań ustawowych”.

Mając na uwadze, że prace nad projektem nowej Ordynacji podatkowej zostały wstrzymane, a problem dotyczący realnego dostępu Rzecznika Praw Obywatelskich do akt spraw podatkowych jest wciąż aktualny, zwracam się na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do podniesionej kwestii, w tym o rozważenie podjęcia odpowiednich zmian legislacyjnych, umożliwiających Rzecznikowi uzyskanie pełnego dostępu do akt zawierających tajemnicę skarbową, w tym także akt zawierających informacje otrzymane z banków i innych instytucji finansowych, jeszcze przed ewentualnym udziałem w postępowaniu przed sądem administracyjnym.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załączniki:

- 1) Wystąpienie do Ministra Finansów;
- 2) Odpowiedź Ministra Finansów.